

KOMISSIO

KOMISSIION SUOSITUS,

annettu 24 päivänä lokakuuta 2006,

**ydinlaitosten käytöstäpoistoon sekä käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoon
tarkoitettujen varojen hallinnoinnista**

(2006/851/Euratom)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 124 artiklan,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Perustamissopimuksen johdanto-osassa todetaan, että jäsenvaltiot pyrkivät saamaan aikaan sellaiset turvallisuusolosuhteet, että väestön elämää ja terveyttä vaarantavat tekijät poistuvat.
- (2) Perustamissopimuksen 2 artiklan b kohdassa pyydetään yhteisöä erityisesti laatimaan yhtenäiset turvallisuusmääräykset väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi ja huolehtimaan niiden noudattamisesta.
- (3) Perustamissopimuksen III luvussa määrätään perusnormeista, joiden avulla yhteisö voi varmistaa väestön ja työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelun ionisoivan säteilyn aiheuttamilta vaaroilta.
- (4) Neuvoston direktiivissä 96/29/Euratom vahvistetaan perusnormit väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta ⁽¹⁾.
- (5) Tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 27 päivänä kesäkuuta 1985 annetussa neuvoston direktiivissä 85/337/ETY ⁽²⁾ kehoitetaan jäsenvaltioita toteuttamaan "kaikki tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ennen luvan myöntämistä arvioidaan niiden hankkeiden vaikutukset, joilla etenkin laatunsa, kokonsa tai sijaintinsa vuoksi todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia".
- (6) Radioaktiivisten aineiden aiheuttamalla ionisoivalla säteilyllä voi olla vaikutuksia, jotka ulottuvat ydinvoimalan käyttöä pidemmällä ja yli kansallisten rajojen.
- (7) Työntekijöiden ja väestön suojeleminen näiltä riskeiltä on ensisijaisen tärkeää Euroopan yhteisöille. Sen vuoksi olisi noudatettava tiukkoja turvallisuusmääräyksiä, joilla taataan, että nämä riskit torjutaan sekä ydinlaitosten käytön aikana että sen jälkeen.
- (8) Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio ovat korostaneet, että "jäsenvaltioiden on varmistettava, että käytöstäpoisto- ja jätehuoltotoimia varten on käytettävissä riittävät varat, joiden käyttöä jäsenvaltiot valvovat, ja että ne ovat käytettävissä siihen tarkoitukseen, johon ne on suunniteltu ja että niitä hallinnoidaan avoimesti estämättä energiamarkkinoiden tervettä kilpailua" ⁽³⁾.
- (9) Komissio on myös todennut, että on "tärkeää varmistaa, että käytöstäpoisto- ja jätehuoltotoimia varten vahvistettuja varoja, jotka liittyvät Euratom-sopimuksen tavoitteisiin, hallinnoidaan avoimesti ja käytetään vain niille sovitun tarkoitukseen. Tässä yhteydessä se aikoo Euratom-sopimukseen liittyvien velvoitteidensa mukaisesti julkaista vuosittain kertomuksen käytöstäpoisto- ja jätehuoltotoimia koskevien varojen käytöstä. Se kiinnittää erityistä huomiota siihen, että yhteisön lainsäädännön asiaa koskevia määräyksiä sovelletaan kaikilta osin" ⁽⁴⁾.
- (10) Tiedonannossaan Euroopan parlamentille ja neuvostolle ⁽⁵⁾ komissio toi esille tarpeen lisätä näiden varojen hallinnoinnin läpinäkyvyyttä ja yhdenmukaisuutta. Komissio ilmoitti myös aikovansa antaa suosituksen vuonna 2005.

⁽¹⁾ EYVL L 159, 29.6.1996, s. 1.⁽²⁾ EYVL L 175, 5.7.1985, s. 40. Direktiivi sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2003/35/EY (EUVL L 156, 25.6.2003, s. 17).⁽³⁾ Toimielinten yhteinen lausuma (EUVL L 176, 15.7.2003, s. 56).⁽⁴⁾ Komission lausuma (EUVL L 176, 15.7.2003, s. 56).⁽⁵⁾ Ydinvoimaloiden käytöstäpoistoon tarkoitettujen varojen käyttöä koskeva kertomus (KOM(2004) 719, 26.10.2004).

- (11) Myös itse käytöstäpoistotoimet voivat aiheuttaa riskejä ympäristölle ja ihmisten terveydelle, erityisesti jos käytöstäpoistotoimiin liittyviä säteilyriskejä ei torjuta ajoissa.
- (12) Jotta kaikkia näitä riskejä voitaisiin käsitellä, olisi varmistettava ydinlaitosten turvallinen käytöstäpoisto sekä radioaktiivisen jätteen ja käytetyn polttoaineen pitkän aikavälin huolto.
- (13) Ydinlaitosten turvallinen käytöstäpoisto, johon sisältyy radioaktiivisen jätteen ja käytetyn polttoaineen pitkän aikavälin huolto, edellyttää huomattavia rahoitusvaroja. Näiden varojen puuttuminen silloin, kun niitä tarvitaan, voi haitata käytöstäpoistoprosessia. Varoja olisi oltava käytettävissä riittävästi sopivana ajankohtana, jotta ydinlaitosten käytöstäpoisto voitaisiin toteuttaa kokonaisuudessaan turvallisuusmääräysten mukaisesti.
- (14) Aiheuttajaperiaatteen mukaisesti ydinlaitosten toiminnanharjoittajien olisi koottava laitosten käyttöänsä aikana riittävät varat tulevia käytöstäpoistokustannuksia varten.
- (15) Uusien jäsenvaltioiden liittymisneuvottelujen yhteydessä käsiteltiin sellaisten ydinreaktoreiden sulkemista suunniteltua aikaisemmin, joiden parannustöiden ei katsottu olevan taloudellisesti kannattavia. Euroopan yhteisö on tästä syystä omasta aloitteestaan osallistunut varojen keräämiseen tietyissä uusissa jäsenvaltioissa toteutettavia käytöstäpoistohankkeita varten ja antanut tietyn edellytyksin niille taloudellista tukea.
- (16) Kesäkuun 18 päivänä 2001 voimaan tulleen käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta koskevan yhteisen kansainvälisen yleissopimuksen 26 artiklassa määrätään, että "kukin sopimuspuoli ryhtyy asianmukaisiin toimiin varmistaakseen ydinlaitoksen käytöstäpoiston turvallisuuden. Näillä toimilla on huolehdittava siitä, että käytettävissä on pätevä henkilöstö ja riittävät taloudelliset voimavarat." Yleissopimuksen 22 artiklan ii kohdassa määrätään, että "kukin sopimuspuoli ryhtyy asianmukaisiin toimiin varmistaakseen, että käytettävissä on riittävät taloudelliset voimavarat tukemaan käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoon tarkoitettujen laitosten turvallisuutta laitosten käyttöänsä aikana sekä niiden käytöstä poiston yhteydessä".
- (17) Perustamissopimuksen 2 artiklan c alakohdassa määrätään, että yhteisö helpottaa investointeja ja varmistaa ydinenergian kehittämisessä tarvittavien peruslaitosten rakentamisen yhteisössä. Ydinenergian kehittämistä ei voida erottaa näiden laitosten käytöstäpoistoprosessista. Perustamissopimuksen 41 artiklassa määrätään, että ydinenergiaan liittyvistä investointihankkeista on ilmoitettava komissiolle hankkeen tutkimista varten. Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 41 artiklan mukaisesti komissiolle ilmoitettavien investointihankkeiden määrittelystä 2 päivänä joulukuuta 1999 annetussa neuvoston asetuksessa (Euratom) N:o 2587/1999 ⁽¹⁾ säädetään, että käytöstäpoistotoimet ovat investointihankkeita, joista on ilmoitettava komissiolle ja joista on keskusteltava komission kanssa. Sen vuoksi henkilöiden ja yritysten ⁽²⁾ olisi ilmoitettava komissiolle uusiin ydinlaitoksiin liittyvistä käytöstäpoiston rahoitusjärjestelyistä.
- (18) Sen varmistaminen, että tiettyä ajankohtana on käytettävissä riittävästi varoja edellyttää luotettavaa ja huolellista selvitystä sekä tällaisen rahoituksen lähteistä että asianomaisten laitosten käytöstäpoiston kustannuksista. Käytöstäpoiston edellyttämän rahoituksen määrän määrittelyssä on otettava huomioon tekniset näkökohdat ja ydinturvallisuuteen liittyvät reunaehdot.
- (19) Jotta voitaisiin varmistaa, että varoja on käytettävissä ydinlaitosten käytöstäpoistoa varten juuri silloin, kun niitä tarvitaan, on erittäin tärkeää huolehtia näiden varojen läpinäkyvästä hallinnoinnista sekä niiden asianmukaisesta ulkoisesta valvonnasta. Tämä auttaa myös välttämään esteiden muodostumista tasapuoliselle kilpailulle energiamarkkinoilla. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan käyttää useita eri hallinnointivaihtoehtoja. Lisäksi olisi nimettävä erityinen kansallinen elin, joka antaisi asiantuntijalausuntoja rahaston hallinnoinnista ja käytöstäpoistokustannuksiin liittyvistä asioista.
- (20) Tässä suosituksessa ei säädetä poikkeuksista valtiontukisääntöihin. Valtioiden toimenpiteet liittyvät tässä yhteydessä Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin asioihin, ja ne on näin ollen arvioitava sen mukaisesti. Jos jäsenvaltion toimenpiteet eivät kuitenkaan ole tarpeellisia mainitun yleissopimuksen kannalta tai jos ne ylittävät mainitun yleissopimuksen tavoitteet tai vääristävät tai uhkaavat vääristää kilpailua sisämarkkinoilla, ne on arvioitava Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaisesti.
- (21) Rahoitusvarojen sijoittamistapoja olisi harkittava huolellisesti mahdollisen väärinkäytöksen välttämiseksi. Sijoitusten olisi oltava pitkäaikaisia ja niillä olisi oltava turvallinen riskiprofiili, mutta niiden olisi samalla turvattava riittävällä tavalla rahastojen todellinen arvo.

⁽¹⁾ EYVL L 315, 9.12.1999, s. 1.

⁽²⁾ Euratomin perustamissopimuksen liitteessä II lueteltuja teollisia toimintoja harjoittavat henkilöt ja yritykset.

- (22) Turvallisuuden varmistamiseksi olisi otettava huomioon tiettyjen laitosten erityisolosuhteet koottaessa varoja ydinlaitosten käytöstäpoistoa varten.
- (23) Kokemus on osoittanut, että kansallisten asiantuntijoiden välinen tietojenvaihto käytöstäpoistoon ja jätehuoltoon liittyvistä toimintamalleista ja taloudellisista järjestelyistä on erinomainen tapa lisätä turvallisuuteen liittyvien toimien yhdenmukaisuutta. Komissio aikoo perustaa käytöstäpoiston rahoitusta käsittelevän pysyvän työryhmän tiivistääkseen näin komission ja jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä. Käytöstäpoiston rahoitusta käsittelevän työryhmän olisi avustettava komissiota tähän suositukseen liittyvissä toiminnaissa.
- (24) Käytöstäpoistoon liittyviä käsitteitä olisi jossain määrin yhdenmukaistettava, sanotun kuitenkaan rajoittamatta yleisen toissijaisuusperiaatteen soveltamista. Tätä yhdenmukaistamista olisi käsiteltävä käytöstäpoiston rahoitusta käsittelevässä työryhmässä. Siinä olisi sovittava yhteisesti tämän suosituksen tulkinnasta, jotta suositusta voitaisiin käytännössä noudattaa. Erityisesti olisi panostettava käytöstäpoistotoimien kustannuslaskentamenetelmien yhdenmukaistamiseen.
- (25) Perustamissopimuksen 8 artiklalla perustettu Yhteinen tutkimuskeskus toteuttaa ydinalan tutkimusohjelmia, joista voi aiheutua säteilyriskejä sen tutkimuslaitosten käyttöönsä jälkeen. Näiden laitosten turvallisuuden takaamiseksi komission olisi varmistettava, että Yhteisen tutkimuskeskuksen toiminta on annettavan suosituksen mukaista. Komission olisi erityisesti varmistettava, että Yhteisen tutkimuskeskuksen laitosten käytöstäpoistotarkoituksia varten on käytettävissä riittävästi varoja. Tällaisia tehtäviä voivat parhaiten suorittaa ydinasioista ja talousarviosta vastaavat komission yksiköt,
- a) *'käytöstäpoistolla'* kaikkia ydinlaitoksen tekniseen käytöstäpoistoon liittyviä toimia (dekontaminaatiota ja laitoksen purkamista) ja jätehuoltoa (radioaktiivisen jätteen ja käytetyn polttoaineen käsittelyä ja loppusijoitusta), jotka johtavat ydinlaitoksen vapauttamiseen säteilyyn liittyvistä rajoituksista;
- b) *'käytöstäpoistorahastolla'* mitä tahansa varoja, jotka on tarkoitettu erityisesti ydinlaitosten käytöstäpoistokustannusten kattamiseen;
- c) *'muusta toiminnasta erotetulla ulkoisella käytöstäpoistorahastolla'* käytöstäpoistorahastoa, jota hallinnoi sitä varten nimetty elin, jonka päätöksenteko on riippumaton rahaston rahoittajista;
- d) *'sisäisellä käytöstäpoistorahastolla'* käytöstäpoistorahastoa, jota hallinnoi toiminnanharjoittaja;
- e) *'erillisellä käytöstäpoistorahastolla'* joko sisäistä tai ulkoista, erillistä käytöstäpoistorahastoa;
- f) *'toiminnanharjoittajalla'* oikeushenkilöä, joka käyttää ydinlaitosta ja jolla on pääasiallinen vastuu ydinturvallisuudesta;
- g) *'ydinlaitoksella'* mitä tahansa siviililaitosta sen yhteyteen kuuluvine maineen, rakennuksineen ja laitteistoineen, jossa valmistetaan, jalostetaan, käytetään, käsitellään, varastoidaan ja loppusijoitetaan radioaktiivisia aineita.

3 JAKSO

YDINLAITOSTEN KÄYTÖSTÄPOISTO

- 1) Kaikki ydinlaitokset olisi poistettava käytöstä sen jälkeen, kun ne on suljettu lopullisesti, ja niiden jätehuolto olisi hoidettava asianmukaisesti.
- 2) Käytöstäpoistotoimet olisi toteutettava niin, ettei työntekijöiden ja väestön terveydelle ja turvallisuudelle aiheudu aiheetonta riskiä.
- 3) Ydinlaitosten käytöstäpoiston yhteydessä olisi sovellettava kauttaaltaan aiheuttajaperiaatetta. Tämän mukaisesti ydinalan toiminnanharjoittajien olisi ensisijaisesti huolehdittava siitä, että sinä ajankohtana, jona asianomaiset ydinlaitokset suljetaan pysyvästi, on käytettävissä riittävästi rahavaroja, jotta käytöstäpoisto voidaan tehdä turvallisesti.
- 4) Käytettävissä olevilla varoilla olisi katettava kaikki käytöstäpoistotoimien osatekijät laitoksen teknisestä käytöstäpoistoon jätehuoltoon asti.

SUOSITTAA:

1 JAKSO

TARKOITUS

Perustamissopimuksen turvallisuustavoitteet huomioon ottaen tässä suosituksessa ehdotetaan toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että kaikkia ydinlaitosten käytöstäpoistotoimia ja käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltotoimia varten on käytettävissä riittävästi varoja suunniteltuna ajankohtana.

2 JAKSO

MÄÄRITELMÄT

Tässä suosituksessa tarkoitetaan:

4 JAKSO

**INSTITUUTIOIHIN JA MENETTELYIHIN LIITTYVÄT
NÄKÖKOHDAT**

- 5) Henkilöiden ja yritysten olisi ilmoitettava suunnitelluista käytöstäpoiston rahoitusjärjestelmistä uusien ydinlaitosten rakentamista koskevassa perustamissopimuksen 41 artiklassa määrätyn menettelyn mukaisesti, sanotun kuitenkin rajoittamatta yleissopimuksen 41 artiklan määräysten ja sen täytäntöönpanosta annettujen voimassa olevien asetusten säännösten ⁽¹⁾ soveltamista.

Ehdotetun käytöstäpoiston rahoitusjärjestelmän arvioinnin yhteydessä komissio kuulee käytöstäpoiston rahoitusta käsittelevää ryhmää, ellei perustamissopimuksen 44 artiklan määräyksistä muuta johdu.

- 6) Jollei jäsenvaltioilla jo ole kansallista elintä, joka voi antaa rahaston hallinnointia ja käytöstäpoiston kustannuskysymyksiä koskevia asiantuntijalausuntoja, niiden olisi perustettava sellainen. Tämän elimen olisi oltava riippumaton rahaston rahoittajista.

Kyseisen kansallisen elimen olisi arvioitava kerätyt rahavarat vuosittain ja käytöstäpoistoon liittyvät kustannusarviot määräajoin, vähintään joka viides vuosi. Jos koottujen varojen määrä on pienempi kuin kustannusarvio, olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin hyvissä ajoin.

Jäsenvaltioiden olisi raportoitava vuosittain komissiolle edellä mainitun kansallisen elimen päätelmistä.

5 JAKSO

KÄYTÖSTÄPOISTORAHASTOT

- 7) Ydinlaitosten olisi perustettava riittävän suuria käytöstäpoistorahastoja käyttäen siihen ydinlaitoksen suunnitellun käytönsä aikana toteutetuista ydinalan toimista saatuja tuloja.
- 8) Suositeltavin rahastotyyppi kaikille ydinlaitoksille on erillinen rahasto, jonka toiminnan vakauteen tähtäävää käyttöä valvotaan asianmukaisesti. Tässä suosituksessa tarkoitettua kansallisen elimen suorittamalla arvioinnilla olisi oltava tärkeä asema rahastojen asianmukaisen hallinnoinnin ja käytön varmistamisessa.
- 9) Uusien ydinlaitosten olisi perustettava erilliset käytöstäpoistorahastot, joiden toiminnan vakauteen tähtäävää käyttöä valvotaan asianmukaisesti.

⁽¹⁾ Neuvoston asetus (Euratom) N:o 2587/1999, annettu 2 päivänä joulukuuta 1999, Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 41 artiklan mukaisesti komissiolle ilmoitettavien investointihankkeiden määrittelystä (EUVL L 315, 9.12.1999, s. 1) ja komission asetus (Euratom) N:o 1352/2003, annettu 23 päivänä heinäkuuta 2003, Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 41 artiklassa tarkoitettujen tietojen antamiseen sovellettavista menettelyistä annetun asetuksen (EY) N:o 1209/2000 muuttamisesta (EUVL L 192, 31.7.2003, s. 15).

6 JAKSO

KÄYTÖSTÄPOISTOKUSTANNUSTEN ARVIOINTI

- 10) Koska käytöstäpoistorahastoihin kerättyjen varojen käytössä on eroja, olisi laitoksen teknistä käytöstäpoistoa ja jätehuoltotoimia tarkasteltava erikseen erillisten kustannusarvioiden pohjalta.
- 11) Jotta voidaan varmistaa, että rahoitusvarat ovat riittävät, kustannukset olisi laskettava sellaisen realistisesti käytettävissä olevan vaihtoehdon mukaisesti, jolla pyritään varmistamaan laitoksen toiminnan vakaus. Tässä suosituksessa tarkoitettua kansallisen elimen on hyväksyttävä kustannukset ja valvottava niitä.
- 12) Kaikkien kustannusarvioiden olisi oltava laitoskohtaisia ja niiden olisi perustuttava parhaisiin käytettävissä oleviin arvioihin.
- 13) Jos käytöstäpoistohanke osoittautuu toteuttamisvaiheen aikana kalliimmaksi kuin hyväksytyissä kustannusarvioissa on arvioitu, toiminnanharjoittajan olisi katettava lisäkustannukset. Tämä seikka on otettava tarkoin huomioon, jos toiminnanharjoittaja vaihtuu ydinlaitoksen käyttönsä aikana tai sen jälkeen.
- 14) Asianmukaista huomiota olisi kiinnitettävä sellaisiin tapauksiin, joissa historiallisten syiden takia sopivin vaihtoehto on jokin erityisratkaisu. Tämän tapauskohtaisen lähestymistavan olisi oltava avoin ja tässä suosituksessa tarkoitettua kansallisen elimen olisi osallistuttava siihen kaikilta osin.

7 JAKSO

KÄYTÖSTÄPOISTORAHASTOJEN KÄYTTÖ

- 15) Varoja olisi käytettävä ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon ne on kerätty ja jota varten niitä hallinnoidaan. Avoinmuuteen olisi kiinnitettävä asianmukaista huomiota. Liikesalaisuuksia lukuun ottamatta olisi kaikkien tietojen oltava yleisön saatavilla.
- 16) Varoja sijoitettaessa olisi pyrittävä löytämään turvallisen riskiprofiilin omaavia vaihtoehtoja, joilla voidaan varmistaa positiivinen tuotto millä tahansa aikavälillä.
- 17) Koska toiminnanharjoittaja ei voi vaikuttaa ulkoisten rahastojen hallinnointiin, valtion olisi taattava sijoituksen arvo, jotta tarvittaessa olisi käytettävissä riittävästi varoja, vaikka sijoitettujen varojen hallinnoinnista vastaavan riippumattoman tahon sijoitukset olisivatkin tuottaneet nimellistä tappiota rahavarojen käyttöajankohtaan mennessä. Tällaisissa tapauksissa varoja olisi täydennettävä enintään sijoituksen tuottaman tappion määrällä.

18) Jos sisäisen rahaston hallinnointi on tappiollista, toiminnanharjoittajan olisi vastattava siitä, että tarvittavana ajan-kohtana on käytettävissä riittävästi varoja.

ole, jäsenvaltiot voivat pyytää komissiolta neuvoja toteutettavista toimista.

19) Jos kyseessä on ydinlaitos, jonka toiminnan päätarkoitus on jokin muu kuin tuotteiden ja palvelujen myynti, käytöstäpoisto olisi suunniteltava ja budjetoitava asianmukaisesti, jotta käytettävissä ovat riittävät varat tällaisten laitosten turvallista ja oikea-aikaista käytöstäpoistoa varten.

Tehty Brysselissä 24 päivänä lokakuuta 2006.

20) Tässä suosituksessa tarkoitetun kansallisen elimen olisi arvioitava budjettisuunnittelu. Jos tällaista kansallista elintä ei

Komission puolesta

Andris PIEBALGS

Komission jäsen